

(Данас, 28.7.2010)

Уколико не модернизује своју економију и друштво, Русија може да заборави на сопствене тврдње о статусу светске силе у 21. веку и наставиће да заостаје не само за старим већ и силама у успону. Штавише, Русији су потребни партнери за модернизацију, јер су њено становништво и економски потенцијал исувише мали да би играла важну улогу у настајању новог поретка. Руско стратешко нуклеарно наоружање биће недовољно да обезбеди себи место међу прворанжираним силама.

Али, где се Русија може окренути? У правцу источне Азије? Ка југу и исламском свету? Ниједно од ових није озбиљно решење. Русија се може окренути само у правцу Запада а нарочито Европе.

За Европу, међутим, руска улога је од суштинског значаја. Чак и делимична ревизија постсовјетског поретка у правцу повећања руског утицаја на бивше совјетске државе или сателите драстично би променила стратегију ЕУ и безбедносну политику.

Обе стране тврде да желе побољшање билатералних односа, али постоји простор за сумње поводом тога да ли Руси и Европљани у ствари мисле о својим односима на исти начин. Поглед иза срдачне реторике открива дубоке разлике. Када је бивши руски председник и садашњи премијер Владимир Путин пре неколико година објавио да је велика катастрофа 20. века била крах Совјетског Савеза, он није само говорио за себе већ вероватно у име доброг дела руске политичке елите. Велика већина Европљана, међутим, виде распад СССР-а као разлог за славље.

Заиста, данашња Русија отворено покушава да преиначи постсовјетски поредак у Европи који се појавио након 1989/90, барем у неким деловима свог суседства, док Европљани и Запад желе да га сачувају по сваку цену. Све док Москва не схвати ове фундаменталне разлике и извуче праве закључке из њих, Европа неће видети руско отварање према Западу као могућност, а Русија ће увек наилазити на дубоко неповерење у Европи. Но ово није спречило практичну и прагматичну сарадњу у бројним областима. Данашња Русија је сачувала своју јачину само као снабдевач енергије. Зато

нема изненађења када Путин покушава да искористи ову полугу да поврати руску моћ и преиспита постсовјетски поредак.

Руске испоруке природног гаса Европи играју виталну улогу у том погледу јер је овде руска преговарачка позиција веома јака. Што је још важније, њени директни суседи су потпуно зависни од руских гасних испорука - Украјина и Белорусија - или Азербејџан и Туркменистан који су зависни од руских гасних система не би ли испоручили и продали свој гас.

Русија се свакако све више бави економским интересима у својој гасној извозној политици, нарочито када цене гаса иду силазном путањом и жели да прошири своју улогу на европском гасном тржишту до опсега зависности који сада постоји.

Руски поремећај у испорукама гаса јануара 2009. јасно је показао да је ЕУ и у несигурним временима спремна да плати одређену цену. То је и разлог зашто је „диверзификација земаља снабдевача гаса“ била политика ЕУ, укључујући прво и најважније гасни пројекат Набуко, који би отворио јужни коридор између Каспијског мора, Централне Азије, северног Ирака и Европе. Набуко би допро до Европе преко Турске и драстично би смањио зависност каспијских земаља од руских гасовода те зависност нових југоисточних чланица ЕУ од руских гасних испорука. Стога није никакво изненађење да Кремљ покушава да се укључи у Набуко.

Примарни циљ руске гасне политике није економски, већ политички односно ревизија постсовјетског поретка у Европи. Уз гасовод Северни ток на Балтику и прескупи Јужни ток на Црном мору Русија не покушава само да створи директну гасну везу између себе и ЕУ која заобилази Украјину и поткопава Набуко. Главни циљ је да се појача притисак на Украјину, као и Азербејџан и Туркменистан, које желе да снабдевају Европу гасом независно од Русије. Када један од ових циљева буде постигнут или планови везани за Набуко, Јужни ток ће бити одложен јер неће имати економског смисла.

Аутор је шеф немачке дипломатије и вицеканцелар 1998–2005. Био је саветник и за пројекат Набуко од јула 2009.